

Державна служба України з питань праці

До 2024 року законодавство України про працю не містило визначень домашньої праці та домашніх працівників. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання праці домашніх працівників» Кодекс законів про працю України (КЗпП України) доповнено окремою главою, яка врегульовує особливості такої праці.

Домашня праця - це робота, що виконується фізичною особою для домогосподарства на підставі трудового договору. Відповідно, домашній працівник - це фізична особа, яка перебуває у трудових відносинах з роботодавцем і виконує роботу в межах домогосподарства. До таких працівників можуть належати, зокрема, няні, доглядальниці, хатні помічники, водії, садівники тощо.

Водночас робота не вважається домашньою працею, якщо вона має нерегулярний характер і її тривалість не перевищує 40 годин на місяць.

Роботодавцем у таких правовідносинах виступає фізична особа - один із членів домогосподарства, яка укладає з працівником трудовий договір. Саме трудовий договір є основним документом, що підтверджує виникнення, зміну та припинення трудових відносин, визначає права та обов'язки сторін і є підставою для допуску працівника до роботи після подання роботодавцем відповідного повідомлення до уповноваженого органу.

У трудовому договорі з домашнім працівником можуть передбачатися додаткові, порівняно із законодавством, умови щодо прав, гарантій, соціально-побутових пільг та взаємних зобов'язань сторін.

При цьому законодавством визначено основні гарантії щодо умов праці домашніх працівників, зокрема:

- ◆ тривалість робочого часу не може перевищувати 40 годин на тиждень, якщо інше не передбачено договором;
- ◆ допускається встановлення гнучкого графіка роботи або підсумованого обліку робочого часу за домовленістю сторін;
- ◆ облік робочого часу здійснюється працівником у погодженій із роботодавцем формі;
- ◆ надурочні роботи допускаються лише за згодою сторін і з дотриманням вимог законодавства;
- ◆ час очікування виконання роботи, а також супровід членів домогосподарства, у тому числі під час відпочинку, включається до робочого часу та підлягає оплаті;
- ◆ оплата праці не може бути нижчою за встановлений законом мінімальний розмір;
- ◆ щорічна оплачувана відпустка становить не менше 24 календарних днів.

Домашні працівники користуються всіма трудовими правами та гарантіями, передбаченими законодавством про працю, зокрема правом на безпечні та здорові умови праці.

Також окремо передбачено право домашнього працівника на дострокове розірвання трудового договору в односторонньому порядку у разі вчинення членами домогосподарства дій, що посягають на його честь, гідність або приватне життя.

Загалом, припинення трудових відносин із домашніми працівниками здійснюється відповідно до загальних підстав, визначених Кодексом законів про працю України, а саме:

- з ініціативи працівника (статті 38, 39);
- за угодою сторін (пункт 1 статті 36);
- з ініціативи роботодавця (статті 40, 41).

Таким чином, законодавче врегулювання праці домашніх працівників спрямоване на забезпечення належного рівня соціального захисту цієї категорії працівників та визначення чітких правил для роботодавців - фізичних осіб.